

نام خداوند جان آفرین که سخن در زبان آفرین

چکیده مقالات

همایش بین‌المللی

فرهنگ و تمدن ایران در دوره سلجوقیان

تهران - دهم و یازدهم آبان‌ماه ۱۳۹۱

ساختمان آرشیو ملی ایران

انجمن ایرانی تاریخ

با همکاری

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

بنیاد دائره المعارف اسلامی

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مرکز مطالعات و همکاری‌های علمی بین‌المللی

(وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

جغرافیایی این قوم آن هم مشخصا در ایران به ویژه در دوره‌های معاصر که مبتنی بر اسناد و مدارک و داده‌های آماری رسمی است در دستور کار محققان قرار نگرفته است. تاریخ طبری کهن‌ترین نوشته عربی - اسلامی است که نام این قوم در آن به صورت «خلنج» ضبط شده است. جغرافی دانان مسلمان قرون سوم و چهارم هجری از جمله ابن خردادبه آنها را از زمره قبایل ترک و کاشغری آنها را جزو ترکمن‌ها دانسته‌اند. مارکوارت و خواریزمی در ترک‌نژاد بودن آنها تردید کرده‌اند. نگارنده این مقاله که زبان خلجی را طی ۲۵ سال معاشرت با آنها آموخته است بر این باور است که شباهت‌های زیاد زبانی آنان با ترک‌ها این فرضیه را تقویت می‌کند که اگر اصالت ترکی هم نداشته باشند در دوره‌های مختلف تاریخی به لحاظ قرابت و اختلاط با ترکان در آنها ممزوج و مستحیل گشته‌اند.

بنابراین مقاله حاضر بر آن است که با استناد به کلیه منابع جغرافیای تاریخی و داده‌های آماری و نیز تحقیق میدانی کانون‌های زیست‌محیطی، میزان جمعیت و پراکندگی آن را در ایران با تکیه بر استان قم بررسی نماید، چرا که در استان قم کانون‌های جمعیتی متعددی وجود دارد که خلج‌ها در آن زندگی می‌کنند. از جمله آنها می‌توان شهر خلجستان را نام برد که یکی از شهرهای این استان است و عمده سکنه آن را خلج‌ها تشکیل می‌دهند. واژگان کلیدی: ایران، قم، خلج، خلجستان، ترک، ترکمن.

تقویت مبانی هویت ملی ایران در دوره سلجوقی

عباس سرافرازی؛ دانشیار گروه تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد

دوره سلجوقی از دوره‌های مهم و تاثیر گذار در جهان اسلام است، این دوره ویژگی‌های خاصی دارد، دوره سلجوقی دوره تکوین دیوان‌سالاری عریض و طولیلی است که ریشه‌های عمیق تاریخی دارد، نهادهای کهن معنایی تازه

یافتند، پیشرفت‌هایی که از قبل آغاز شده بود شکل قطعی و نهایی گرفت. سلاجقه فضایی را بوجود آوردند که در آن نظام جدیدی بکار افتاد و نهادهای را سازمان دادند که ارزش‌های جدیدی را به میراث ایران افزود، بسیاری از نهادهای را که آنان بوجود آوردند یا به تقویت آنها همت گماشتند در اشکال ظاهری خود تا قرن بیستم ادامه یافتند.

تلاش برای تداوم اندیشه ایرانی‌شهری و تثبیت وزارت و ادامه دادن نظریه سلطنت ایرانی از جمله مسایلی بود که باوجود نظریه‌پردازانی مانند خواجه نظام‌الملک نوشته شدن سیاستنامه تداوم پیدا کرد بنابراین می‌توان گفت سلاجقه از نظر سیاسی، مذهبی، اقتصادی و اجتماعی در ادوار پس از خود تاثیرگذار بودند و حکومت‌هایی که در ایران پس از سلجوقیان شکل گرفتند خواسته یا ناخواسته از سلاجقه تاثیر پذیرفتند.

در زمان سلجوقیان نظریه‌پردازان و دانشمندان بسیاری برخاستند و تمدن ایرانی به اوج دستاوردهای دینی و دنیوی خود نایل آمد ابعاد تاثیرگذاری حکومت سلجوقیان بسیار گسترده گردید در نگاه اول به نظر می‌رسد گام‌های را که سامانیان و آل بویه برای اعتلا و تداوم فرهنگ و تمدن ایرانی انجام دادند با روی کار آمدن ترکان غزنوی و سلجوقی رو به فترت خواهد گذاشت اما عملاً چنین نشد غزنویان در زمینه گسترش ادب فارسی کمک کردند به طوری که چهارصد شاعر پارسی سرا در رکاب محمود غزنوی حرکت می‌کردند و سلجوقیان در زمینه گسترش اندیشه سیاسی سلطنت ایران و ایرانی‌شهری کمک‌های شایانی نمودند در این پژوهش به زمینه‌های تقویت برخی از مظاهر و مبانی ملی ایران در دوره سلجوقی پرداخته خواهد شد.

واژگان کلیدی: سلاجقه، هویت ملی، اندیشه سیاسی، تاثیر گذاری نهاد